

УДК: 338.2

Темченко О.А.

Доктор технічних наук, професор кафедри економіки та підприємництва

Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана»,

м. Кривий Ріг

Гура Д.Г.

Магістр спец. «Економіка»

Криворізький економічний інститут ДВНЗ «КНЕУ ім. В. Гетьмана»,

м. Кривий Ріг

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. У сучасних умовах господарської діяльності вітчизняних підприємств фінансовий стан є ключовою характеристикою їх діяльності. Аналіз фінансового стану та схильності до банкрутства набуває пріоритетного значення, оскільки попередньо проведена оцінка діяльності підприємства відповідно до запитів керівництва надає можливість сформулювати оптимальну структуру засобів підприємства, визначити найбільш раціональні шляхи використання ресурсів, розробити комплекс заходів з попередження чи недопущення виникнення збитків. Особливого значення набуває аналіз фінансової стійкості комунальних підприємств у нестабільних умовах функціонування житлово-комунального комплексу України.

Ключові слова: фінансовий стан, фінансова стійкість, абсолютні показники аналізу фінансового стану, коефіцієнти фінансової стійкості, прогнозування банкрутства

Temchenko O.A., Hura D.G.

**DETERMINATION OF THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF
UTILITIES**

Abstract. In modern conditions of economic activity of domestic enterprises, the financial condition is a key characteristic of their activities. Analysis of the financial condition and propensity to bankruptcy is of priority importance, since the preliminary assessment of the company's activities in accordance with management requests provides an opportunity to form an optimal structure of the company's funds, to determine the most rational ways of using resources, to develop a set of measures to prevent or prevent losses. Of particular importance is the analysis of the financial stability of municipal enterprises in unstable conditions of functioning of the housing and communal complex of Ukraine.

Keywords: financial condition, financial stability, absolute indicators of financial condition analysis, financial stability coefficients, bankruptcy forecasting

Темченко А.А., Гура Д.Г.

ОСОБЕННОСТИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ УСТОЙЧИВОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Аннотация. В современных условиях хозяйственной деятельности отечественных предприятий, финансовое состояние является ключевой характеристикой их деятельности. Анализ финансового состояния и склонности к банкротству приобретает приоритетное значение, поскольку предварительно проведена оценка деятельности предприятия в соответствии с запросами руководства предоставляет возможность сформировать оптимальную структуру средств предприятия, определить наиболее рациональные пути использования ресурсов, разработать комплекс мер по предупреждения или недопущения возникновения убытков. Особое значение приобретает анализ финансовой устойчивости коммунальных предприятий в нестабильных условиях функционирования жилищно-коммунального комплекса Украины.

Ключевые слова: финансовое состояние, финансовая устойчивость,

абсолютные показатели анализа финансового состояния, коэффициенты финансовой устойчивости, прогнозирование банкротства

Постановка проблеми та актуальність дослідження. Розвиток ринкових відносин в Україні сприяє активізації фінансової діяльності підприємств, пошуку додаткових джерел фінансування з обґрунтуванням розміру та структури залучених коштів. З метою отримання кваліфікованої оцінки господарської діяльності власники та керівники підприємств дедалі частіше звертаються до аналітичних розрахунків, зокрема, до фінансового аналізу [1]. За ринкових відносин аналіз фінансового стану набуває пріоритетного значення, оскільки попередньо проведена оцінка діяльності підприємства надає можливість визначити найбільш раціональні шляхи використання ресурсів, розробити комплекс заходів з попередження чи недопущення виникнення збитків [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням визначення змісту фінансового стану підприємства займалися такі автори, як І.О. Бланк, М.Я. Дем'яненко, Л.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко, М.Я. Коробов, Е.А. Маркарян, Г.П. Герасименко, В.В. Осмоловський, А.М. Поддєрьогін, Г. В. Савицька, Л. В. Чупіс та ін. [3]. Визначення сутності фінансового стану та рекомендації щодо його оцінки розглядаються також у нормативних джерелах.

Постановка завдання. Завданням дослідження є проведення аналізу фінансової стійкості комунального підприємства на прикладі КП «Кривбасводоканал» та визначення напрямів покращення його фінансового стану.

Викладення основного матеріалу. В умовах фінансової кризи зростає ризик неплатоспроможності підприємства. Однак приймати рішення стосовно фінансового оздоровлення та поліпшення фінансового становища підприємства треба не тоді, коли воно перебуває на межі банкрутства, а на самому початку погіршення становища [4]. Тому слід проводити аналіз

фінансової стійкості підприємства. Розглянемо два методи діагностування потенціалу розвитку та схильності до банкрутства підприємства, які засновані на аналізі та оцінці показників:

1. З використанням системи формалізованих і неформалізованих ознак;
2. Прогнозування показників платоспроможності.

Аналіз формалізованих та неформалізованих ознак схильності підприємства до банкрутства наведений в табл. 1.

Таблиця 1

**Формалізовані та неформалізовані ознаки банкрутства підприємства КП
«Кривбасводоканал»**

№ п/п	Основні ознаки	Допоміжні ознаки
1	повторювані істотні втрати в основній виробничій діяльності (втрати води при транспортуванні);	висока залежність від енергоресурсів;
2	наявність збиткових підрозділів (районів)	вимушені зупинки у зв'язку з проведенням ремонтних робіт;
3	наявність високої дебіторської та кредиторської заборгованостей (ДЗ менше КЗ);	низький рівень оплати наданих послуг населенням;
5	надмірне використання кредиторської заборгованості, причому стійко збільшується до небезпечних меж частка короткострокових позикових коштів (кредиторської заборгованості) у загальній сумі джерел коштів;	діючі тарифи нижчі за собівартість;
6	коефіцієнт автономії досягає критичного рівня;	відсутність фінансової можливості технічного оновлення підприємства (старі мережі водопостачання та водовідведення)
7	незадовільне значення коефіцієнтів ліквідності;	
8	хронічна нестача власного оборотного капіталу (Оборотні активи підприємства – поточні зобов'язання = негативний результат);	
9	застосування у виробничому процесі старої системи водопостачання та водовідведення (40 і 60% знос відповідно);	
10	відсутність можливості накопичення резервного капіталу (передбачено статутом 5% від прибутку);	
11	невиконання зобов'язань перед інвесторами (щодо дивідендів).	

Для аналізу схильності підприємства КП «Кривбасводоканал» до банкрутства виконаємо аналіз структури його балансу (табл. 2).

Таблиця 2

Визначення та оцінка структури балансу підприємства

Показники	Формула	Значення						Норма
		2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Коефіцієнт поточної ліквідності (К ₁)	Підсумок розділу II активу балансу / Підсумок розділу 3 пасиву балансу	2,5091	1,9375	1,3001	1,1902	1,1142	0,7325	≥ 2
Коефіцієнт забезпеченості власними засобами (К ₂)	(Підсумок розділу III пасиву балансу – підсумок розділу I активу балансу) / Підсумок розділу II активу балансу	-0,6538	-0,4221	0,0420	0,2229	0,2900	0,4478	≥ 0,1
Коефіцієнт відновлення платоспроможності (К ₃)	$(K_1 + 0,5 * \Delta K_1) / 2$	1,1318	0,8259	0,4907	0,5676	0,5381	0,2708	≥ 1,0
Коефіцієнт фінансової стійкості	(рядок 1495 пасиву балансу + рядок 1595 пасиву балансу) / рядок 1900 пасиву балансу	0,8058	0,7337	0,5547	0,4805	0,4417	0,2880	0,7–0,9
Коефіцієнт фінансової стабільності	В.О.К. / (рядок 1595 пасиву балансу + рядок 1695 пасиву балансу)	1,5091	0,9375	0,3000	0,1901	0,1129	-0,2584	1

З проведеного аналізу впливає наступне:

1. Коефіцієнт поточної ліквідності за аналізований період нижче норми, крім того ситуація має тенденцію погіршуватися, що показує недостатність оборотних засобів для покриття короткострокової заборгованості підприємства.

2. Коефіцієнт забезпеченості власними засобами до 2016 р. менше 0,1, тобто підприємство відчувало фінансову нестійкість внаслідок нестачі власних коштів для поповнення оборотних активів, але за останній рік

ситуація помітно покращилась, тобто, незважаючи на значні обсяги дебіторської заборгованості, є перспективи розвитку підприємства.

3. Підприємство має незадовільну структуру балансу тому що коефіцієнт поточної ліквідності з 2013 о 2018 рр. зменшився і на кінець 2018 р. значно нижче норми, хоча коефіцієнт забезпеченості власними коштами за останні три роки збільшився і став вище нормативного значення.

4. Коефіцієнт відновлення платоспроможності значно нижче нормативних значень, це говорить про те, що підприємство не може самостійно відновити свою платоспроможність.

5. Значення коефіцієнта фінансової стійкості також значно погіршилися за 6 років і на кінець 2018 р. він становить 0,28 при рекомендованих нормативних значеннях в межах 0,7-0,9.

6. Коефіцієнт фінансової стабільності також значно погіршився за аналізований період і на кінець 2018 р. є навіть від'ємним, що свідчить про те, що в компанії недостатньо коштів для забезпечення безперебійної діяльності за рахунок постійних фінансових ресурсів.

Говорячи про незадовільний фінансовий стан підприємства необхідно з'ясувати причину ситуації, що склалася. В сучасних ринкових умовах КП «Кривбасводоканал» є збитковим підприємством, що стримує інвестиційні вкладення, необхідні для відновлення зношених систем водопостачання та водовідведення. Втрати води при транспортуванні споживачеві складають близько 30% від загального підйому води або близько 50% від реалізованої споживачеві води. При цьому електроенергія, витрачена на підйом води, повністю включається в собівартість, що значно підвищує вартість послуг з водопостачання. При цьому підприємство обмежене тарифами на послуги, що надаються, і вони нижчі, ніж собівартість послуг з водопостачання.

Керівництву підприємства необхідно вжити заходів щодо зміни ситуації, що склалася. У даній ситуації для зниження втрат і поліпшення фінансового стану підприємства можна запропонувати наступні заходи:

1. Встановити прилади обліку води на ввіді в житлові будинки та

будівлі бюджетних організацій.

2. Перевести виробничих робітників на відрядно-преміальну оплату праці;

3. Розробити заходи щодо зниження собівартості виробленої продукції та послуг, що надаються:

- зменшити втрати води;

- знизити споживання електроенергії;

- технічне оновлення мереж водопостачання та водовідведення (наприклад, за рахунок участі у федеральній або регіональній програмі підтримки соціально-значущих підприємств);

4. Переглянути доцільність відносин з деякими споживачами;

5. Укласти договори з керуючими компаніями, а не безпосередньо з населенням з оплати послуг з водопостачання та водовідведення (послуги Приозерської комунальної служби (ПКС) - 3,5% від нарахованої суми з оплати послуг з водопостачання та водовідведення);

6. Стежити за співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей, збільшити швидкість оборотності дебіторської заборгованості.

7. Скласти графік оплати дебіторської та кредиторської заборгованостей, на даний момент такий графік на підприємстві не складається.

Стратегічні заходи для зменшення дебіторської заборгованості за послуги водопостачання та водовідведення за 2018 рік:

- подано позовів до суду на 1265 абонентів (споживачів) з сумою боргу за послуги водопостачання та водовідведення 16млн.984тис.грн.

- розглянуто судами позови протягом звітного періоду 1117 справ абонентів (споживачів) з сумою боргу за послуги водопостачання та водовідведення 32млн.905тис.грн.

- укладено договорів на реструктуризацію боргу: 257 з абонентами приватного сектору за послуги з водопостачання та водовідведення на суму

717,1тис. грн., 1002 договорів на реструктуризацію боргу з абонентами багатоквартирного сектору за послуги з водопостачання та водовідведення на суму 3млн.967,0 тис. грн., з юридичними особами – 72 договори на суму 4млн.698,7тис.грн.,

- обмеження послуг водопостачання або водовідведення: по приватному сектору 548 абонентів на суму 1млн. 244,8тис.грн., по багатоквартирному сектору 716 абонентів на суму 5млн. 090,4тис.грн., по юридичним особам 1 212 об'єктів на суму 3млн.646,7тис.грн.,

- попереджено про заборгованість телефонним зв'язком (автодозвон), в т.ч. по поточній заборгованості 5 513 споживачів- юридичних осіб на суму 21 892,8тис.грн.,

- 44 389 особових рахунків абонентів приватного та державного житлового сектору отримали з бюджету міста часткову компенсацію вартості послуг водопостачання та водовідведення на суму 22млн.194,5тис.грн., що надійшли на підприємству в якості оплати за спожиті абонентами послуги,

- за 2018р. отримано з бюджету відшкодування вартості наданих населенню пільг та субсидій на водопостачання та водовідведення у сумі 27млн.469,0тис.грн..

З метою зменшення кредиторської заборгованості та зменшення споживання електроенергії підприємство впровадило заходи з енергоефективності, а саме:

- встановлено менш потужні насосні агрегати замість старих на КНС № 8, 56, 57, 75, 76, 35, 60 та ВНС № 18, 1, Радущанському водопровідному комплексі;

- встановлено перетворювачі частот на насосних станціях.

Висновки. Таким чином, у сучасних умовах КП «Кривбасводоканал» перебуває у складній соціально-економічній ситуації через невідповідність соціальної законодавчо-нормативної бази природної значущості води для безпечного суспільного існування та сталого розвитку суспільства.

Підприємству доводиться постійно вирішувати складну задачу

безперебійного постачання населення високоякісною питною водою відповідної якості при різкому погіршенні якості сировини із застарілим, зношеним технологічним обладнанням, запроектованим 40-50 років тому під абсолютно іншими вимогами до якості питної води і джерел водопостачання, і при обмеженому фінансуванні. Застосування методів аналізу фінансової стійкості дозволило формалізувати та кількісно оцінити ризики у фінансовому становищі підприємства, а також виявити можливі напрями покращення його діяльності.

Література:

1. Дем'яненко М. Я. Фінансовий словник-довідник / М. Я. Дем'яненко, Ю. Я. Лузан, П. Т. Каблук. – К.: ІАЕУААН, 2003. – 507 с.
2. Осмоловський В. В. Теория анализа хозяйственной деятельности / В. В. Осмоловський. – М. : Новое знание, 2001. – 307 с.
3. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : навч. посіб. / А. М. Поддєрьогін. – К.: КНЕУ, 2000. – 406 с.
4. Управління інноваційною діяльністю: магістерський курс: підручник/П.Г. Перерва, М.І. Погорєлов, Н.І. Чухрай та ін. Частина II–Харків: Віровець А.П. «Апостроф», 2011. – 614с.
5. Офіційний сайт КП «Кривбасводоканал». / Режим доступу: <http://kpvk.dp.ua/>
6. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій [Електронний ресурс] : Наказ Агентства з питань, запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 р. № 22. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua>.